

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17.07.2015r Sąd Rejonowy w Płocku zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda B. M. (1) kwotę 5.461,20 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16.10.2013r do dnia zapłaty oraz kwotę 1.491 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy wydając powyższy wyrok oparł się na następujących ustaleniach faktycznych:

Powód B. M. (1) w dniu 31.07.2013r kierując samochodem M. (...) uczestniczył w kolizji drogowej, w następstwie której jego samochód został uszkodzony przez M. K. kierującego samochodem P. (...). Likwidację przeprowadzał pozwany (...) Spółka Akcyjna

z siedzibą w W.. Na czas likwidacji szkody powód wynajął samochód zastępczy, ustalając z wynajmującym stawkę w wysokości 120 zł za dobę. Powód wezwał pozwanego do wypłaty odszkodowania za wynajem pojazdu zastępczego. Pozwany odmówił wypłaty odszkodowania. Powód oświadczył, że używał samochodu do dojazdu do pracy oraz dowozu dziecka do przedszkola, oraz że nie posiada innego auta ani środków na jego zakup. Powód wraz z żoną mieszka na wsi i samochód jest mu niezbędny. Uszkodzony samochód był prywatnym samochodem powoda i dlatego odszkodowanie wypłacono mu jako prywatnej osobie z podatkiem VAT. Samochód nie był rozliczany jako koszt prowadzonej przez powoda działalności gospodarczej.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy powziął przekonanie o zasadności powództwa. Sąd wskazał, że istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia zasadności wynajmu pojazdu zastępczego przez powoda a także zasadności doliczenia do niego podatku VAT i nieskorzystania z wypożyczalni samochodów, z którymi pozwany miał podpisaną umowę współpracy. Sąd I instancji uznał, że

w rozpatrywanej sprawie pozwany nie zakwestionował skutecznie okoliczności dotyczących uzasadnienia wynajmu samochodu do realizacji niezbędnych potrzeb poszkodowanego. Samochód służył poszkodowanemu powodowi zarówno do realizowania codziennych potrzeb rodziny jak

i dojazdów do miejsca prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Ponadto Sąd wskazał na brak uregulowania, które zmuszałoby powoda do ograniczenia jego prawa wyboru podmiotu zajmującego się wynajmem samochodów a jednocześnie na nieudowodnienie przez pozwanego twierdzenia, iż zastosowana stawka za wynajem nie jest stawką rynkową lokalną. Z kolei obowiązek wypłaty odszkodowania za wynajem pojazdu zastępczego w stawce powiększonej o podatek VAT wywiedziony został

z tego, że uszkodzony samochód stanowił prywatną własność powoda,

i w ramach rozliczeń finansowych firmy prowadzonej przez powoda samochód nie był rozliczany jako koszt prowadzonej działalności gospodarczej, co nie dawało powodowi możliwości odliczenia podatku VAT.

Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany nie kwestionował okresu najmu, wobec czego kwestia ta nie będzie przedmiotem rozważań Sądu.

Ostatecznie Sąd I instancji uwzględnił w całości powództwo, które obejmowało żądanie zapłaty przez pozwanego odszkodowania w kwocie 5.461,20 zł, na co złożyły się koszty wynajmu pojazdu przez 37 dób (od 1.08.2013r do 6.09.2013r), po 120 zł za dobę - łącznie 4.440 zł, plus podatek VAT w stawce 23%.

O odsetkach ustawowych sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 kc, natomiast podstawę rozstrzygnięcia o kosztach sądowych stanowił art. 98 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana spółka. Zaskarżyła wyrok w części, ponad zasądzoną kwotę 3.542,40 zł, tj. co do kwoty 1.918,80 zł. Zarzuciła wyrokowi:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 361 § 1 kc poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisu i przyjęcie, iż pozwany ponosi odpowiedzialność ponad kwotę 3.542,40 zł, przyjmując łączny konieczny okres najmu pojazdu zastępczego przez 37 dni, mimo braku podstaw faktycznych i prawnych dla spełnienia tego świadczenia we wskazanej wysokości z uwagi na niewykazanie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zaistniałą szkodą a koniecznością wynajmu pojazdu zastępczego w okresie aż 37 dni,

2. art. 6 kc poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, iż niezbędnym w przedmiotowej sprawie był najem pojazdu przez 37 dni, mimo że to na powódzie ciążył obowiązek wykazania, iż niezbędny był wynajem pojazdu wynikający z faktury VAT, tym bardziej, że szkoda miała miejsce 31.07.2013r, powód wynajmował pojazd w okresie od 1.08.2013r do 6.09.2013r, a szkodę powód zgłosił dopiero 13.08.2013r,

3. art. 415 kc w zw. z art. 361 kc i art. 363 kc poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że zasądzona kwota pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze szkodą, mimo że to powód ma procesowy obowiązek wykazać, iż koszty najmu wynikające z umowy najmu są celowe i ekonomicznie uzasadnione, na tyle że są tożsame z wysokością szkody w rozumieniu odszkodowania opartego na ustawie – odpowiedzialności pozaumownej – deliktowej,

4. art. 354 kc poprzez jego niezastosowanie i uznanie, iż zasądzona kwota jest adekwatna do poniesionej szkody, pomimo, że zgodnie z treścią tego przepisu na powódzie ciążył obowiązek minimalizacji skutków szkody, z którego jednakże się nie wywiązał z uwagi na zgłoszenie szkody dopiero po 13 dniach od jej wystąpienia i wynajęcia pojazdu od dnia 1.08.2013r na czas likwidacji szkody – tj. do uzyskania informacji o wysokości szkody – która siłą rzeczy została opóźniona o 13 dni, przez które powód wynajmował pojazd zastępczy, a pozwany nie miał żadnych informacji o zaistniałej sytuacji i tym samym nie mógł prowadzić żadnego postępowania zmierzającego do jej likwidacji, za co pozwany nie może ponosić odpowiedzialności,

II. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a mianowicie ustalenie, iż wysokość kosztów najmu wynikająca z faktury VAT równa jest wysokości szkody, a tym samym, że najem pojazdu zastępczego pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem wyrządzającym szkodę, mimo że czym innym jest wykazanie kosztów najmu, a czym innym ustalenie wysokości odszkodowania w świetle art. 415 kc w związku z art. 361 kc, art. 362 kc i art. 363 kc, które to przepisy regulują rozkład ciężaru dowodu w sprawach z odpowiedzialności sprawcy szkody, czyli OC, a więc to powód winien wykazać nie tylko winę, ale i wysokość szkody oraz wysokość odszkodowania, tzn. wykazać, iż zakres najmu pojazdu zastępczego pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem wyrządzającym szkodę,

III. naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 233 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie

z materiału dowodowego – w szczególności z dokumentu zgłoszenia szkody i umowy najmu pojazdu zastępczego – wniosków z niej niewynikających, a ponadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, polegających na przyjęciu, iż niezbędnym okresem najmu jest okres 37 dni, podczas gdy za niezbędny okres najmu można by uznać co najwyżej okres 24 dni

z uwagi na fakt, iż powód dokonał zgłoszenia szkody dopiero po

13 dniach od jej wystąpienia, a pojazd wynajmował już od dnia następnego po szkodzie, co nie może pozostać bez wpływu na odpowiedzialność pozwanego.

Wskazując na powyższe uchybienia pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w części i oddalenie powództwa w części ponad zasądzoną na rzecz powoda kwotę 3.542,40 zł, tj. co do kwoty 1.918,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami, oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I instancję, jak również zasądzenie na rzecz pozwanego od powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej

części i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest bezzasadna.

Skarżący, zgłaszając wszystkie przytoczone wyżej zarzuty w istocie kwestionuje wyłącznie jeden aspekt rozstrzygnięcia, tj. długość uzasadnionego okresu najmu pojazdu zastępczego, przyjętą przez Sąd I instancji na 37 dni. Zdaniem skarżącego w niniejszej sprawie uzasadniony okres najmu wynosił co najwyżej 24 dni, zaś najem samochodu zastępczego przez powoda przez okres pozostałych 13 dni – jako wywołany spóźnionym zgłoszeniem szkody – spowodował po stronie powoda szkodę nie pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem, za które pozwany ponosi odpowiedzialność jako podmiot ubezpieczający odpowiedzialność cywilną sprawcy szkody.

Na wstępie zauważyć należy, że pozwany dopiero w treści apelacji po raz pierwszy podniósł zagadnienie długości uzasadnionego okresu najmu samochodu zastępczego przez powoda B. M. (2), kwestionując zasadność wynajmowania pojazdu zastępczego przez 13 dni, w czasie których pozwany – jak twierdzi – nic nie wiedział o szkodzie komunikacyjnej, za którą odpowiada. Również dopiero w treści apelacji skarżący powołał się na fakt zgłoszenia szkody przez poszkodowanego dopiero w dniu 13.08.2013r, podczas gdy kolizja drogowa miała miejsce w dniu 31.07.2013r. W toku postępowania przed Sądem I instancji pozwany, choć kwestionował powództwo w całości, powoływał się na zupełnie inne okoliczności mające wyłączać jego odpowiedzialność wobec powoda: podniósł, iż powód w okresie najmu był właścicielem także innych (trzech) pojazdów, które mógł wykorzystywać w zastępstwie uszkodzonego, że powód nie skorzystał z usług wypożyczalni pojazdów zastępczych, z którą współpracuje pozwany, a która oferuje najem pojazdów za znacznie niższą cenę, oraz że kwota żądana przez powoda winna być pomniejszona o podatek VAT (odpowiedź na pozew k. 42-44). Na skutek tak zakreślonych ram sporu Sąd Rejonowy dokonał oceny: samej zasadności wynajmu pojazdu zastępczego (czyniąc ustalenia w zakresie posiadania przez powoda innych pojazdów mechanicznych, z których mógłby korzystać, sposobu wykorzystania samochodu dla potrzeb zawodowych i prywatnych, możliwości korzystania z innych środków komunikacji i wydatków z tym związanych), przyjętej w umowie najmu pojazdu zastępczego stawki dziennej za wynajem (czy nie wykracza ona ponad rynkową stawkę lokalną) oraz możliwości skorzystania przez powoda z odliczenia podatku VAT (ustalając, że możliwości takiej B. M. (1) nie miał). Kwestia wysokości należnego odszkodowania w kontekście długości trwania wynajmu pojazdu zastępczego w ogóle nie stanowiła przedmiotu rozważań Sądu I instancji, co zostało wyraźnie zaznaczone w treści uzasadnienia (str. 7 uzasadnienia, k. 105). Powodem tego było stanowisko pozwanego, który nie kwestionował - mając na względzie datę zgłoszenia szkody - że uzasadniony okres najmu jest równy faktycznemu okresowi wynajmowania pojazdu zastępczego przez powoda.

Powoływanie się przez pozwanego - dopiero na etapie postępowania przed Sądem odwoławczym - na fakt, iż powód zgłosił szkodę w dniu 13.08.2013r daje Sądowi Okręgowemu możliwość pominięcia tego faktu w oparciu o art. 381 kpc. W myśl powołanego przepisu sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. Zdaniem Sądu Okręgowego nic nie stało na przeszkodzie, by powyższy fakt został podniesiony przez pozwanego już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, a przynajmniej skarżący nie powołał się na żadne takie przeszkody.

Wyjątki przewidziane w art. 381 kpc zostały ustanowione nie po to, aby ograniczyć apelację i zawęzić ramy odwoławcze, lecz głównie w celu dyscyplinowania stron przez skłanianie ich do przedstawiania całego znanego im materiału faktycznego i dowodowego już w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji; tym sposobem ustawodawca zapobiega także przewlekłości postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.06.2014r, sygn. akt III UK 177/13, publ. LEX). Dodać też trzeba, że potrzeba przedstawienia wszystkich znanych faktów i dowodów w trakcie

postępowania przed Sądem Rejonowym umożliwi odniesienie się do nich zarówno przez stronę przeciwną jak i przez Sąd I instancji.

Zatem samodzielną podstawę oddalenia apelacji stanowić mogłoby już to, że skarżący zgłasza w treści środka zaskarżenia nowy fakt, który mógł powołać w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, i wyłącznie na nim opiera zarzuty apelacji.

Tym niemniej wskazać należy, że analiza akt szkodowych prowadzi do wniosku o nieprawdziwości twierdzenia, jakoby powód zgłosił szkodę dopiero w dniu 13.08.2013r. Wśród dokumentów zawartych w elektronicznych aktach szkody znajduje się m.in. plik o nazwie: (...)Zawiera on treść wiadomości e-mail wysłanej w dniu 14.08.2013r

o godzinie 07:44 ze skrzynki mailowej (...) do M. R., wraz z treścią wcześniejszej korespondencji mailowej prowadzonej z poszkodowanym. Jak wynika z powyższego dokumentu (str. 2-6) w dniu 31.07.2013r o godzinie 12:22 ze skrzynki mailowej (...) wysłana została wiadomość do (...) zawierająca formularz szkodowy, obejmujący m.in. dane poszkodowanego B. M. (1), dane zdarzenia (data zdarzenia 2013-07-31, godzina zdarzenia 10:05), szczegółowy opis zdarzenia, dane uszkodzonego pojazdu (marka pojazdu m. (...), typ, model, wersja (...), nr rejestracyjny (...)), zakres szkody, dane polisy ubezpieczonego w (...) (seria polisy (...)). W tym samym dniu o godzinie 14:10 na adres mailowy podany przez powoda zostało wysłane ze skrzynki (...) wezwanie poszkodowanego do podania numeru rejestracyjnego pojazdu sprawcy, w związku ze zgłoszeniem szkody z OC. Nie może zatem budzić wątpliwości, że już w dniu zaistnienia zdarzenia powodującego szkodę, w kilka godzin po zdarzeniu, odpowiednia jednostka organizacyjna ubezpieczyciela, powołana do przyjmowania drogą internetową zawiadomień o szkodach została poinformowana o kolizji spowodowanej przez sprawcę szkody posiadającego ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdów mechanicznych w firmie pozwanego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy w pełni akceptuje stanowisko strony powodowej w zakresie długości trwania uzasadnionego okresu najmu pojazdu zastępczego. Uszkodzony samochód poszkodowanego B. M. (1) nie nadawał się do dalszego użytkowania. Powód nie posiadał innych pojazdów mechanicznych, z których mógłby korzystać w zastępstwie uszkodzonego pojazdu. Szkoda w pojeździe była szkodą całkowitą, co jest bezsporne. Powód nie kwestionował przyjętego przez ubezpieczyciela sposobu likwidacji szkody jako całkowitej. Oczekiwał na decyzję pozwanego o wysokości przyznanego odszkodowania, wynajmując w tym czasie pojazd zastępczy. W tym samym dniu, w którym decyzja o wysokości należnego odszkodowania za szkodę w pojeździe zapadła – powód oddał samochód zastępczy do wypożyczalni. Dopiero znając decyzję ubezpieczyciela o przyznaniu odszkodowania i jego wysokości powód mógł podjąć czynności związane z zakupem kolejnego auta, bowiem jak oświadczył – nie posiadał własnych środków na zakup samochodu. B. M. (1) nie naruszył ustawowego obowiązku przyczynienia się poszkodowanego do minimalizacji szkody, gdyż zgłosił szkodę w pojeździe, wynikającą ze zdarzenia za które odpowiedzialność cywilną ponosi pozwany, nie tylko w tym samym dniu, ale nadto zaledwie dwie godziny po zdarzeniu. Należało zatem uznać, że cały rzeczywisty czas wynajmowania pojazdu zastępczego przez powoda stanowił zarazem uzasadniony okres wynajmu.

Nie sposób zatem zarzucić Sądowi I instancji ani naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających, a ponadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, ani też naruszenia powoływanych w apelacji przepisów prawa materialnego.

Obecnie nie budzi wątpliwości, że odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego obejmuje także wydatki poszkodowanego na najem pojazdu zastępczego, i to również w sytuacji gdy uszkodzony pojazd wykorzystywany był przez poszkodowanego do celów prywatnych. Istniejące wcześniej w tym zakresie rozbieżności w orzecznictwie przesądziła uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17.11.2011r, sygn. akt III CZP 5/11. Wymaga wyraźnego podkreślenia, co wynika również z treści powołanej uchwały, że w ramach obowiązku naprawienia szkody ubezpieczyciel obowiązany jest zwrócić poszkodowanemu jedynie

te koszty najmu samochodu zastępczego, które zakwalifikować można jako celowe i ekonomicznie uzasadnione. Jak wskazano w uzasadnieniu uchwały: „Nie wszystkie jednak wydatki pozostające w związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym mogą być refundowane, istnieje bowiem obowiązek wierzyciela zapobiegania szkodzie i zmniejszania jej rozmiarów (art. 354 § 2, art. 362

i 826 § 1 k.c.). Na dłużniku ciąży w związku z tym obowiązek zwrotu wydatków celowych i ekonomicznie uzasadnionych, pozwalających na wyeliminowanie negatywnych dla poszkodowanego następstw, niedających się wyeliminować w inny sposób, z zachowaniem rozsądnej proporcji między korzyścią wierzyciela a obciążeniem dłużnika. Nie jest celowe nadmierne rozszerzanie odpowiedzialności odszkodowawczej i w konsekwencji – gwarancyjnej ubezpieczyciela, co mogłoby prowadzić do wzrostu składek ubezpieczeniowych.”

W aspekcie powyższych rozważań należy jednak podkreślić, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy całość wydatków poniesionych przez poszkodowanego na wynajem samochodu zastępczego ma charakter wydatków celowych i ekonomicznie uzasadnionych. Zapłata za wynajem pojazdu zastępczego stanowiła rzeczywisty uszczerbek w majątku pozwanego, stanowiąc szkodę. Cała wysokość kosztów poniesionych z tego tytułu pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem powodującym szkodę, gdyż gdyby nie ono – powód mógłby korzystać

z własnego pojazdu i nie musiał wypożyczać auta zastępczego. Cały okres wynajmu przypada na czas, w którym ubezpieczyciel, będąc poinformowanym o szkodzie, podejmował czynności zmierzające do wydania decyzji w przedmiocie przyznania odszkodowania i określenia jego wysokości. Poszkodowany nie może odpowiadać za ewentualne opóźnienie w przekazywaniu informacji o szkodzie pomiędzy wewnętrznymi jednostkami organizacyjnymi ubezpieczyciela: jednostką zajmującą się przyjmowaniem zawiadomień o szkodach i jednostką likwidującą szkody.

Z przytoczonych względów Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną, na podstawie art. 385 kpc.

SSO Krzysztof SSO Mariola SSR Agnieszka Bujnowicz-

Wójcik Szczepańska Tomaszewska